

KLARİNET KAMIŞLARININ ÖNEMİ VE YAPISAL FARKLILIKLARI

The Importance and Structural Differences of Clarinet Reeds

DOI NO: 10.36442/AMADER.2022.53

Billur Sedef SOĞULCAKLI¹
Çiler TALU²

Makale Geliş Tarihi: 14.11.2021

Makale Kabul Tarihi: 27.12.2021

Özet

Bu araştırmada, organik ve karbon fiber olmak üzere iki farklı kamış arasındaki yapısal farklılıklar araştırılmıştır. Araştırma kapsamında, organik ve karbon fiber kamışın çalgı üzerine etkileri, belirli sayıdaki kişiyle sınırlı tutularak organik ve karbon fiber kamışın performans sunumlarına olan olumlu ve olumsuz etkileriyle birlikte değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu kamış çeşitlerini kullanan sınırlı sayıdaki klarinet sanatçıları, eğitimcileri ile öğrencilere 9 (dokuz) sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmış, elde edilen veriler analiz edilerek, cevaplar arasındaki ilişkilendirmeler yapılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler doğrultusunda solo, oda müziği, orkestra ve diğer sanatsal icralarda organik ve karbon fiber kamış çeşitlerinin çok önemli bir yere sahip olduğu belirlenmiştir. Görüşmeye katılanlara göre, organik kamışın daha çok sanat ve eğitim faaliyetlerinde kullanıldığı tespit edilmiştir. Katılımcılar, karbon fiber kamışın çalgının tonu ve entonasyon uyumu açısından zorluk çıkartmasının yanında bazı artikülasyonları yapmada pozitif katkı ve kolaylık sağladığı düşüncesindedir. Tahta üfleme çalgılar ailesinden olan klarinetin ses üretiminin en önemli parçası olan kamış tercihinde ise kamışın hijyen, kırılma, bükülme ve yumuşama gibi sık görülen bazı özelliklerinin yanında ekonomik açıdan da organik kamışların tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma; betimsel bir çalışma olup, verileri nitel analiz yöntemleriyle yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Arundo Donax, Klarinet, Organik Kamış, Sentetik Kamış, Türkiye.*

Abstract

In this research, the structural differences between two different reeds, organic and carbon fiber, were investigated. Within the scope of the research,

¹ Yüksek Lisans Mezunu, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Müzik Anasanat Dalı, Üfleme ve Vurmalı Çalgılar Dalı.

² Dr. Öğretim Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Müzik Anasanat Dalı, Üfleme ve Vurma Çalgılar Anasanat Dalı, cilerakinci@gmail.com

(*) Bu makale, 2021 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Anasanat Dalı'nda tamamlanan "Tarihsel Süreç İçerisinde Organik ve Sentetik Klarinet Kamışlarının Yapısal ve Akustik Açısından Değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tezinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

the effects of organic and carbon fiber rods on the instrument were limited to a certain number of people and tried to be evaluated together with the positive and negative effects of organic and carbon fiber rods on performance presentations. A semi-structured interview form consisting of 9 (nine) questions was applied to a limited number of clarinetists, educators and students using these reed types, the obtained data were analyzed and the correlations between the answers were made. In line with the data obtained in the research, it has been determined that organic and carbon fiber reed varieties have a very important place in solo, chamber music, orchestra and other artistic performances. According to the interviewees, it has been determined that organic cane is mostly used in art and education activities. The participants think that the carbon fiber reed not only causes difficulties in terms of tone and intonation harmony of the instrument, but also provides a positive contribution and convenience in making some articulations. In the choice of reed, which is the most important part of the sound production of the clarinet, which is from the family of woodwind instruments, it has been concluded that organic reeds are preferred for economic reasons, in addition to some common features of the reed such as hygiene, breaking, bending and softening.

Keywords: *Arundo Donax, Clarinet, Organic Reed, Synthetic Reed, Turkey.*

GİRİŞ

Müzik alanında teknik ve bilimsel gelişim sürecini hızla tamamlayan insanoğlu, yeni yapılanmalar ile yeni tınların oluşmasında, yeniyi yaratma gücüyle var olan müziksel formların ve çalgıların gelişimine önem vermiş ve bu gelişimi hızlandırmıştır. Geçmişten bu güne kadar birçok teknolojik ve bilimsel gelişmeler meydana gelmiştir. Bu oluşumda olan değişim sürecinde, halen kullanmış olduğumuz çalgılar müzik repertuarına cevap verecek şekilde değiştirilerek geliştirilmiştir.

Klarinetin Tarihçesi

Klarinetin tarihi 19'uncu Yüzyılda Chalumeau (Şalümo) adıyla bilinen üflemleri ailesinin atasıdır. Fransızcadan gelen bu isim üflemleri çalgının eski ismidir. 1700'lü yıllarda Alman Çalgı Yapımcısı J. C. Denner Şalümo'yu geliştirerek klarinetin günümüzdeki haline ilk adımını atmıştır. 18'inci Yüzyılda keşfedilen klarinetin orkestrada yer alması 1750 yılına dayanmaktadır.

“Hayvan kemiğinden silindirik boru şeklinde yapılmış, tek kamışlı olan ilk chalumeau eski Mısır, İran ve Hindistan'da Kelt' ler tarafından keşfedilmiştir. Yedi parmak delikli olan chalumeau, 16'ncı Yüzyılda sekiz parmak delikli, iki perdeli hale getirilerek ilk kez orkestrada kullanılmıştır. Johann Christoph Denner, 16'ncı Yüzyılın sonlarına doğru chalumeau'ya özel bir perde ekleyerek geliştirmiş, bu haliyle

clarion çalgısına benzediğinden “clarionet” olarak isimlendirilmiştir” (Önder, 2005: 1).

“Müzik tarihinde klasik ve romantik dönem içinde, Chalumau’nun “clarionet” olarak isimlendirilmesinden sonra geliştirilmiş ve günümüzde kullandığımız klarinet şekline getirilmiştir. Johann Christoph Denner’in geliştirmiş olduğu bu ilk klarinet yedi perdelidir. Klarinet perdeleri üzerine yapılan çalışmalar ile Johann Christoph Denner ve oğlu Jacob Denner 1710 yılında çalgının temel sesleri on iki ses aralığı ile seslerin doğuşkanlarını elde etme olanağını sağlamışlardır. Alman çalgı yapımcısı Denner ve oğlunun çalgıya eklediği bu iki perde ile ses aralığı üç oktava çıkarmıştır” (Sonakın, 2000: 5).

Ortaçağdan günümüze kadar teknolojik ve bilimsel gelişmeler ile insanoğlunun yaşamı çok hızlı değişime uğramıştır. Tüm bu gelişmeler içerisinde günümüzde kullandığımız çalgılar kendi repertuarlarındaki değişime uygun olacak şekilde değişim ve gelişim göstermiştir. Teknolojik ve bilimsel gelişmelerin etkisiyle tek kamışlı üfleme çalgı olan ve klarinetin de atası olarak bilinen chalumaeu zaman içinde günümüz klarineti haline gelmiştir.

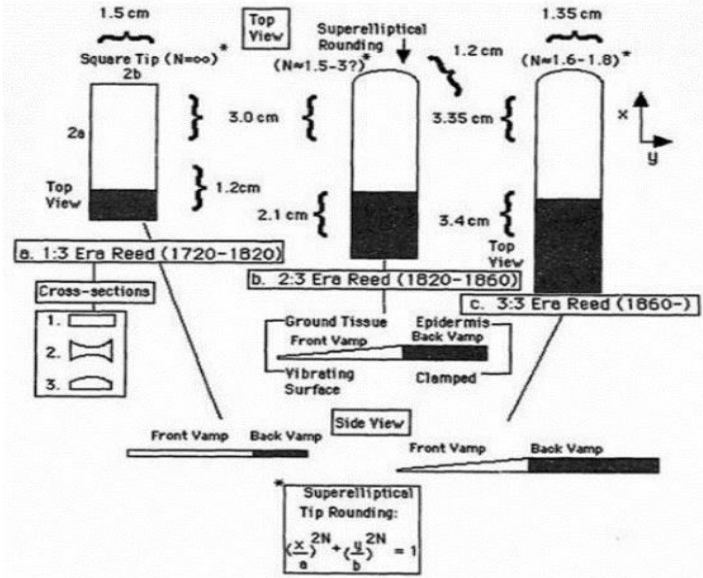
Kamışın Tarihsel Evrimi

Kamışların tarihsel evrimi ilk önce fagot ve obua kamışları ile başlamış olup, daha sonra klarinet kamışlarına sıra gelerek evrimsel gelişim günümüzdeki modern halini almıştır. Ses üretimine etkili olan kamışın kalınlığı hacmiyle bağlantılı olarak kalından inceye doğru gelerek kamışların uç kısmı önceleri sivri kesim iken günümüzdeki kamışların yuvarlak kesim halini dönüştürülerek gelişimini sürdürmüştür.

“Ağızlık kısmına yerleştirilen kamışın kullanımı, chalumeau ile aynı anda geliştirildiği görülmektedir. İlk kez yapılmış klarinet kamışları çok geniş biçimli idi ve eşit genişlikteki ağızlıkların yapılmasıyla 1.5 cm ve 1.35 cm modern kamışlar icat edilmiştir. Dikdörtgen şeklinde olan bu kamışların uçlarına yuvarlama ve sivrilme yapılmamıştır. Yassı dikdörtgene benzeyen kamışın ağızlığa yerleştirilen ligatüre göre, modern kamışlar kalındır. 17’nci Yüzyılda kullanılan cihazların daha az kısıtlı olması akustik gereksinimlerinin barındırdığı özelliklerden birisidir. Daha geniş, güzel, kalın olan kamışların ses üretmesi için ağızlığın kullanılmasını sağlamıştır. Klarinet için yapılan kamışın yaklaşık 1 mm kalınlığındaki ince dikdörtgenden geniş olduğu söylenmektedir. Eski klarinet kamışlarının dikdörtgen şeklinde olması boru kısmının düz olmasından kaynaklanmaktadır” (Casadonte, 1995: 9).

Organik kamışın yapısında bulunan lif veya ağızlığa takılan ligatür çok kısa boyutta olmasına rağmen zaman geçtikçe kamış kademeli şekilde uzamaya ve gelişmeye devam etmiştir. 1760’da 1.cm, 1850’ de 2.1 cm ve 1860’da 3.4 cm’ lik kamışlar üretilerek yeni ve modern boyutlarına ulaşmıştır.

Şekil 1. Kamışın Tarihsel Gelişimi

Kaynak: ([https://etd.ohiolink.edu/!etd.send_file?accession=osu1487929230741742&disposition=i nline](https://etd.ohiolink.edu/!etd.send_file?accession=osu1487929230741742&disposition=i%20nline))

Ağızlığa takılan kamışın düz kısmındaki boyutun, uzunluk olarak farklı olmasının sebebi 1760 yılında yapılmış olan eski klarinet ağızlıklarının daha kısa olması ve günümüzdeki ağızlıklarla karşılaştırılmasıdır.

Klarinet kamışının evrimi dönem boyunca sürekli değişime uğramıştır.1720’li yıllarda yapılan kamışlar, alaca yapraklı kamıştan yapıldığından çok kalındır. 1760 yılından sonra, kamış ucunun yuvarlaklığı ile boyutu olarak günümüzdeki şeklini almıştır. 19’uncu Yüzyılda konik uçlu kamış henüz evrensel olarak kabul görmemiştir. Uç noktası yaklaşık 1mm kalınlığındaki kamışlar yeni konik uçlu kamışlarla aynı anda kullanılmışlardır. Kısa ve uç noktada kalın, modern kamıştan daha önce yapılmış konik uçlu kamış, paralel olarak özelliğe sahip olmuştur.

Çapraz olarak kamışın kesilmiş olması, uç noktası ve üst kısmı düz, dikdörtgen veya dışbükey şekilde üst noktasında olduğu gibi, düz ve alt kısmında iç bükey olabilmektedir.

Modern kamışlarla karşılaştırıldığında kamışların şekil olarak uca doğru inceltilerek ağızlığa takılan kamış kısmının, zımparalanmış şekilde ağızlığa dönük kısmı gösterilmektedir. Bu nedenle klarinet kamışı istenen ölçüye göre enine kesilerek günümüzdeki halini kazanmıştır.

Bu kamışların çoğu alaca yapraklı kamıştan yapılmasına rağmen aynı zamanda, materyal özelliğindeki farklılıkları dengeleyebilmek amacıyla çok ince olan çam ağacı veya köknar ağacından elde edilmiş materyallerden yapılan kamışlar bulunmaktaydı. Kamışlar bir şekilde kolaylıkla bozulduğu için balık kılıcı, metal veya fildişi gibi malzemeler denenmiştir. Kamışlar genellikle el-yapımı üretiliyordu, seri üretimi geç zamanda 1870’li yılından itibaren 19’uncu Yüzyılın ortalarında başlamıştır, ancak; 1770’li yıllarda ticari tüketici kullanımına yönelik kamışlar üreten küçük atölyelerde çalışılmıştır. Bu dönem boyunca kamışlar muma bulanmış bir iplik veya ipek kordonla ağızlığa takılıyordu ancak bunun yapılabilmesi için ağızlıklar halka şeklinde kesilmekteydi. Kamışın esnek olması klarinetin alt gövdede çalınan tonun ses üretimine sahip olduğu ortaya çıkmıştır (Casadonte, 1995: 9-17).

Arundo Donax

Bin yıllık bir geçmişi bulunan ve bitki ailesinin Arundinoideae üyesi olan Arundo Donax, C3 bitkisine sahiptir. Yapılan literatür taramalarında Asya kıtasının kökeni hakkında bilgiler bulunsa da bazı kaynaklar arasında Akdeniz ülkeleri için önemli bir bitki türü olduğu kabul edilmektedir. Farklı ülkelerde yetişmesine rağmen Hindistan, Myanmar, Çin, Kuzey ve Güney Afrika, Nil Nehri, Orta Afrika, Doğu ve Güney Avrupa, Akdeniz gibi subtropikal ve iklim koşulları olarak daha az nemli bölgelerde yetiştiği bilinmektedir. Tarih öncesi dönemlere uzanan ve birçok çeşitli amaçlar için kullanılan bu bitkinin hızlı ve kolay büyümesi verimliliğine katkı sağlamak amacıyla ülkemizin sınırlarında Ege, Akdeniz, Marmara ve Kuzeydoğu Anadolu bölgeleri içerisinde yetişen organik kamış, “kargı kamış” olarak yayılış göstermiştir.

Görsel 1. Kargı Kamış Bitkisi

Kaynak: (<http://www.bahcesel.net/forumsel/showthread.php?7686-Karg%C4%B1-kam%C4%B1%C5%9F%C4%B1&langid=1>)

Organik Klarinet Kamışı

Birçok çalgı yapımcısı arasında bulunan Iwan Müller ve Oehler, değişikliğe uğramamış olan şalümo ağızlıkları için 1800’lü yılların sonunda değişim çalışmalarına başlamışlardır.

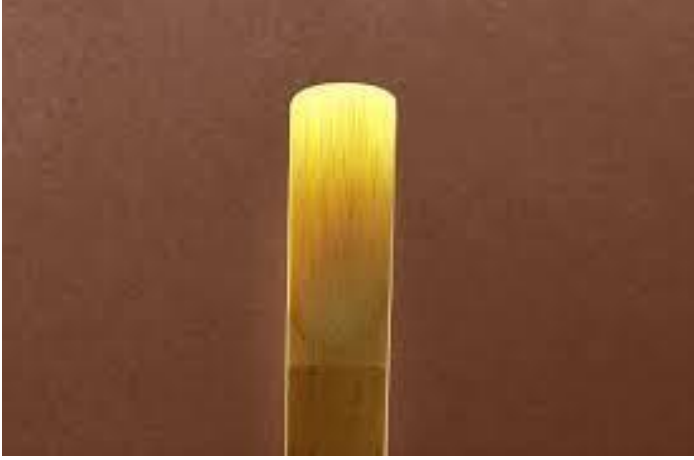
Kamışın daha rahat oturması için tasarlanan klarinet ağızlıklarının ilk modellerinde “kertik düzlüğü” nün orantılı olması kamışın titreşmesi ve çalgıdan ses çıkması için önemli bir unsur olduğu bilinmektedir. Buna göre, klarinette sesin oluşumu için öncelikli olarak kamış ve ağızlık ile başlamaktadır.

Günümüzde üflemeli çalgı müzisyenleri daha çok üstün ses kalitesinden dolayı doğal liflerden üretilen organik kamışları tercih etmektedir. Ancak organik kamışın avantajı doğa için çevrenin korunması yapısal olarak kullanım ömrü büyük ölçüde kamışın bakımına ve özellikle doğal materyalle bağlı olmasıdır.

Dezavantajı olarak birincisi organik kamışların kullanım açısından ömrü kısadır. Uç kısmı tükürükle temas ettiği için bozulur ve gevşediğinde çalgı çalmayı zorlaştırır. İkincisi organik kamış ve sentetik kamış iki ayrı kamış olduğu için birbiriyle aynı değildir ve aynı boyutta

yapılmış olmasına rağmen birbirine benzer müzikalite ve ses özellikleri elde etmek mümkün değildir. Üçüncüsü, organik kamışlar hijyenik değildir, çalma sonrasında kalan tükürük tam olarak giderilmemektedir. Organik kamışın olumsuz yönüne karşılık aynı zamanda çalım performansını koruyabilmek adına sentetik kamışa ihtiyaç duyulur (Gamble,1977: 5).

Görsel 2. Organik Klarinet Kamışın Işıқта Görünümü

Kaynak: (<https://danzireeds.it/en/prodotto/clarinet-reeds-in-si-b-model-d1-box-10-pcs/>)

Karbon Fiber Klarinet Kamışı

Organik kamışlara alternatif olarak kompozit ve sentetik malzemelerden üretilen karbon fiber kamışların uzun ömürlü olması, nemlendirmeye ihtiyaç duyulmadan kullanım kolaylığı özelliğini taşımasından dolayı tercih edildiği için doğal olmayan malzemelerden üretilen kamış türüdür.

“Sentetik veya kompozit malzemelerden kamış üretebilmek adına birçok girişimde bulunulmuştur. Sentetik kamışlar, organik kamışı tercih eden müzisyene göre organik kamışın müzikal niteliğini taklit etmekte başarısız olmuştur. Bir kamış bitkisinin kalitesiyle ve aynı tona yakın olacak şekilde tasarlanan sentetik kamış, kompozit materyallerden üretilmektedir. Sentetik kamışlar kimyasal türevlerden yapılan malzemelerdir; yani daha iyi ses veren ve gelişmiş şekilde uzay endüstrisi olup kullanılan malzemelerdir” (Maccaferi,1942:1). “Aynı zamanda sentetik kamış kullanımı zamandan tasarruf sağladığından aynı zamanda uygun bir çalışma sonucunda klarinetten güzel bir ton yaratılabileceği gibi daha az stresli bir kamış seçimi deneyimi yaşanacaktır” (Gingras, 2017: 151).

Karbon fiber kamış üreticileri plastikten gelişmiş olan çeşitli bükülebilir materyalleri ve farklı sentetik endüstriyel materyalleri test etmiştir. Tüm bunlar göz önünde bulundurularak kamışın kullanım açısından farklılıkları müzisyenden müzisyene değişmektedir.

Görsel 3. Sentetik Kamış

Kaynak: (<https://www.silversteinworks.com/product-tag/synthetic-reed/>)

Organik ve Karbon Fiber Kamışların Yapısal Açından Karşılaştırılması

Organik kamışın avantajı, doğal olması ve aynı zamanda korunabilme özelliği taşıması bakımından yapısal olarak kamışın yetiştirme koşuluna bağlıdır. Organik kamışların kullanım açısından ömrünün kısa olması ise dezavantajdır. Tükürükle temas eden uç kısmı bozulur ve gevşemesinden dolayı çalgı çalmayı zorlaştırır. Organik kamış ve karbon fiber kamış iki ayrı yapıya sahiptir ve birbirinden farklıdır. Aynı boyutta olmalarına rağmen birbirine benzer müzikalite ve ses özellikleri elde etmek mümkün olmadığı gibi karbon fiber kamışlar daha kolay temizlenirken, organik kamışlar hijyenik değildir.

Sentetik kamışın avantajı zamandan tasarruf sağlayarak klarinetten güzel bir ton yaratılabileceği gibi daha az stresli bir kamış seçimi deneyimi yaşanacaktır (Gingras,2017: 151). Dezavantajı ise, organik kamışı tercih eden müzisyene göre organik kamışın müzikal niteliğini taklit etmekte başarısız olmuştur (Maccaferi, 1942: 1).

Görsel 4. Mario Maccaferri'nin Yapmış Olduğu İlk Sentetik Kamış

YÖNTEM

Çalışmada betimsel yöntemlere dayalı, kaynak tarama yolu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile veriler toplanmıştır. Elde edilen veriler nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılarak analiz edilerek yorumlanmıştır.

Ülkemizde ve Avrupa’ da aktif faaliyet sunan sanat ve eğitim kurumlarında görev yapan klarinet sanatçıları, eğitimcileri, kamış yapımçıları ve öğrenciler ile yapılan görüşmeler araştırmaya ışık tutmuştur. Bu alanda saygın bir yeri olduğu bilinen katılımcıların değerlendirmelerinden önemli veri sağlayarak sonuca katkı sunduğu düşünülmektedir.

Görüşme Soruları

- Yaşınız:
- Cinsiyetiniz:
- Bay:
- Bayan:
- Mesleğiniz:
- Kaç senedir klarinet çalışıyorsunuz?

- 1) Ne tür kamış kullanmaktasınız?
 - a) Kargı kamış b) Karbon fiber kamış c) Her ikisi
- 2) Karbon kamış kullandınız mı?
 - a) Evet (cevabınız evet ise, neden tercih ettiğinizi açıklar mısınız)
 - b) Hayır (cevabınız hayır ise, neden tercih etmediğinizi açıklar mısınız)
- 3) Kargı kamış ve Karbon fiber kamış arasındaki ton, dil, vibrato, glisando teknikleri hakkında düşünceleriniz nelerdir? Olumlu veya olumsuz taraflarını açıklayabilir misiniz?
- 4) Kamış çeşitleri arasında gelişen yapısal ve akustik yeniliklerin çalgı ve çalgıcılara ne gibi katkısı olduğunu düşünüyor sunuz?
- 5) Yeni başlayan klarinet öğrencilerine hangi kamışla başlamasını tavsiye edersiniz? (Öğretmenlere özel)
- 6)
 - a) Doğal malzemeden oluşan kamışların hijyen ve sağlığı etkilediğini düşünüyor musunuz?
 - b) Yapay malzemeden oluşan kamışların hijyen ve sağlığa etkilerindeki düşüncelerinizi açıklayabilir misiniz?
- 7) Kargı kamışın iklim şartlarından etkilenmesi hakkındaki düşünce ve deneyimlerinizi açıklar mısınız?

Hava koşullarının kargı kamış üzerinde etkileri nelerdir?
- 8) Karbon fiber kamışın iklim şartlarından etkilenmesi hakkındaki düşünce ve deneyimlerinizi açıklar mısınız?

Hava koşullarının karbon fiber kamış üzerinde etkileri nelerdir?
- 9) Karbon fiber kamışın hangi müzik türü ve çalgılarda kullanılmasını önerirsiniz?

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma, yurtiçi ve yurtdışında organik ve karbon fiber kamış kullanan ve ulaşılabilen eğitimci, sanatçı ve öğrenciler ile sınırlandırılmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmaya katılım sağlayan 34 katılımcıdan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Yaş Cinsiyet ve Mesleki Bilgi Tablosu

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Meslek	Çalışma Yılı
K1	43	E	Senfoni Sanatçısı	34
K2	26	E	Senfoni Sanatçısı	13
K3	32	K	Klarinet Sanatçısı ve Eğitmeni	19
K4	35	K	Senfoni Sanatçısı	35
K5	54	K	Senfoni Sanatçısı	45
K6	32	K	İstanbul Devlet Opera Bale Klarinet Grup Şefi	22
K7	33	K	Klarinet Sanatçısı	23
K8	44	K	Senfoni Sanatçısı-Öğretim Görevlisi	33
K9	50	E	Senfoni Sanatçısı	35
K10	47	E	Klarinet Eğitmen-Profesör	37
K11	45	E	Senfoni Sanatçısı-Klarinet Eğitmeni	6
K12	50	E	Mühendis-Klarinet Sanatçısı	10
K13	49	E	Senfoni Sanatçısı	41
K14	34	K	Klarinet Sanatçısı	22
K15	27	E	Klarinet Sanatçısı	14
K16	38	K	Doktor Öğretim Üyesi	28
K17	29	K	Klarinet Sanatçısı	19
K18	38	E	Klarinet Sanatçısı	28
K19	36	E	Müzisyen	26
K20	19	K	Klarinet Öğrencisi	8
K21	24	E	Klarinet Öğrencisi	6
K22	24	E	Klarinet Öğrencisi	2
K23	40	K	Klarinet Sanatçısı -Öğretim Görevlisi	25
K24	54	K	İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası Klarinet Sanatçısı (Emeklisi) Öğretim Görevlisi	43
K25	45	K	İzmir Devlet Opera Bale Klarinet Grup Şefi	30

K26	42	E	Antalya Devlet Senfoni Orkestrası Klarinet Sanatçısı	31
K27	55	E	Doktor Öğretim Üyesi	30
K28	34	E	Doçent	23
K29	85	E	Klarinet Sanatçısı	75
K30	35	E	Samsun Devlet Opera Bale Klarinet Sanatçısı	24
K31	66	E	İzmir Devlet Senfoni Orkestrası Klarinet Sanatçısı (Emeklisi) Öğretim Görevlisi	53
K32	28	E	Müzisyen	10
K33	35	E	Klarinet Sanatçısı	24
K34	37	E	Bando Astsubay – Klarinet Sanatçısı	13

Katılımcılardan 21'i erkek, 13'ü kadındır. 10 Devlet Senfoni ve Opera Orkestralarında görevli sanatçı, 10 eğitimci, 7 klarinet solisti, 5 klarinet lisans ve lisansüstü öğrencisi, 1 Türk Silahlı Kuvvetleri Bando Astsubayı ve 1 amatör klarinet çalıcısından oluşmaktadır. Tablo 1' de yer alan katılımcıların erkek kadın dağılımları detaylı bir şekilde sunulmaktadır.

Tablo 2. Organik ve Karbon Fiber Kamışlarının Kullanım Durumu

Organik Kamış	20 kişi	% 58,82
Organik + Karbon Fiber Kamış	5 kişi	% 14,71
Karbon Fiber Kamış	9 kişi	% 26,47

Çalışmaya katılan 34 kişiden 20'si organik kamış, hem organik hem de karbon fiber kamış kullanan 5 kişi ve sadece karbon fiber kamış kullanan ise 9 kişidir. Toplam 34 katılımcı ile yapılan görüşme sonucuna göre % 58.82 si sadece organik kamış, % 14.71'ü hem organik hem de karbon fiber kamış ve % 26.47 ise sadece karbon fiber kamış kullanmakta oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 3. Organik Kamış Hakkında Yapılan Görüşmeler

Ton	“Kargı kamışın ton kalitesi çok daha iyi” K1+ “Tonu kargı kadar dolu değil. Artikülasyon daha rahat ancak duyulan daha kötü vibrato ve glisando yapmak daha kolay” K2+ “Kargının daha olumlu ton ve çalma hissi oluşturduğunu düşünüyorum. Ancak dil, vibrato ve glissando için karbon fiber kamışın da bazı kolaylıklar sağladığını söyleyebilirim”K3+ “Kargı kamışla yakaladığım tonu karbon kamışlarda yakalayamadım. Karbon kamışın olumlu özelliği olarak hava şartların çok etkilenmediğini söyleyebilirim fakat günlük rutin çalışmalar içinde kamışların fazla yumuşadığını ve incelendiğini hissediyorum”K7+ “Ton anlayışının daha rahat ifade edilmesini, dil tekniğinin daha rahat uygulanmasını sağlıyor”K20+
Çalma Tekniği	“Kamışların ton, staccato açısından çok büyük rolü olduğu için sanatçıların performansını çok büyük oranla etkilediğini düşünüyorum” K7 + “Tabi ki katkısı olmaktadır. İcracıların dudak yapısı ve bek numarasına uygun kamış verimliliği artıracaktır”K26 +
Yapısal Özellikler	“Klarinet için kamış daima sorun yaratmıştır. Bu yüzden yeniliklerin olması çok önemlidir. Hava şartlarına göre değişen bir materyalle çalmak çok zor olduğu çeşitliğin olması, icracıların stresini azalma konusunda büyük yarar sağlayacağını düşünüyorum. Özellikle de farklı ülke ve şehirlerde yoğun konserler yapan insanlar için” K8+ “Farklı kesim-kazıma teknikleri ve özellikle de kargının genel sertlik yapısı gibi etkenler, sanatçıya kendi duymak istediği ton veya ortaya koymak istediği teknik unsurlarda seçim şansı vermektedir. Günümüzde farklı markaların sunduğu birçok farklı malzeme, sertlik ve kesim alternatifleri sunan model skalası sanatçıya daha özgürce seçim yapma imkanı tanıyor”K18+ “Kargının hava koşullarına net tepkiler verdiğini 19 yıllık müzik hayatımda belki de her gün deneyimlemiş bulunmaktayım. Havada nem seviyesine, basınca göre kargı değişmektedir”K3+ “Nemli veya kuru olsun havaya karşı kamışların sertleşmesi veya yumuşaması olasılığına karşı farklı sertlikle kamış bulundurulması gerekmektedir”K9+

Elde edilen bulgulardan katılımcıların bir çoğunun kargı kamışın ton kalitesinin karbon fiber kamışa göre çok daha iyi olduğu, fakat katılımcılardan bazılarının karbon fiber kamışın dil, glisando, vibrato ve artikülasyon, çalışmalarında kolaylık sağladığı, farklı ülke ve şehirlerde yoğun konser yapan icracılar için organik kamışın farklı kesim-kazıma teknikleri ve özellikle de kargının genel sertlik yapısı gibi etkenlerin, icra sırasında ton veya ortaya koymak istediği teknik unsurlar gibi özellikler,

göze çarpmaktadır. Buradan yola çıkarak, katılımcıların büyük çoğunluğu kargı kamışın hava şartlarına göre değişen bir materyal olduğu fakat karbon fiber kamışa oranla daha çok tercih edildiği sonucuna varıldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 4. Sentetik Kamış Hakkında Yapılan Görüşmeler

Entonasyon	“Sentetik kamışlar kargıdan farklı olarak neme, ısıya, havaya çok farklı tepkiler vermekte. Olumlu olarak eskimemekteler entonasyonları çok daha stabil ve düzgün ancak tını açısından ve volüm açısından güzel bulmuyorum. Staccato kalitesi, glissando kişinin kendisi ile alakalıdır. Materyal sadece ufak bir yardımcıdır” K6+ “Karbon kamış vibratoda olumsuzluk yaratır ki sonoriteyi (ses yüksekliğini) etkiler”K29+ “ Kendi tecrübelerime, çok uzun süre olmasa da efektif olduğunu düşündüğüm deneme sürecine ve şahsi müzikal beklentilerime dayanarak; karbon kamışlarda, kargıya nazaran daha yapay bir ton ve sanatçıyla organik bağ kuramamasından ötürü açık bir kullanım spektrumu sunmadığını düşünmüyorum”K18+ “Karbon fiber kamışı çok fazla denemedim ama üflediğim kadarıyla daha keskin ton çıkıyor, diller daha kolay gidiyor fazla rahat üfleniyor” K20 +
Uzun süreli kullanım	“Kazıma tekniği ve her türlü nem oranına karşı aynı kalabilen kamışların olduğunu bilmek öncelikle psikolojik açıdan rahatlık sağlıyor. Bilindiği gibi iyi kamış iyi klarinet demek. Uzun süre dayanabilen esnek çalmayı kolaylaştıran kamışların yapılması gerekmektedir” K14+ “ Farklı kesim-kazıma teknikleri ve özellikle de kargının genel sertlik yapısı gibi etkenler, sanatçıya kendi duymak istediği ton veya ortaya koymak istediği teknik unsurlarda seçim şansı vermektedir. Günümüzde farklı markaların sunduğu birçok farklı malzeme, sertlik ve kesim alternatifleri sunan model skalası sanatçıya daha özgürce seçim yapma imkanı tanıyor”K18 +
Hava koşullarından etkilenmemesi	“Hiçbir değişiklik olmuyor. Ancak havadan dolayı dudaklarınız kuruduysa bu kamışı etkileyebilir”K6+ “Karbon kamışlar havadaki nem değişimlerinden yapısı gereği etkilenmeyecektir”K18+ “Hava koşullarında sentetik türü kamışlar neredeyse hiç etkilenmez. Sentetik kamışlar anti bakteriyel olduğu için daha iyiler” K30+

Farklı türde müzik yapabilme imkanı	“Klarinet, saksafon ailelerinden kullanılabilir. Si bemol klarinette klasik müzik için kullanılmasını bazı istisnalar (bazı çağdaş müzik eserleri)dışında tavsiye etmiyorum”K3+ “ Karbon yapım kamışların jazz, folk, Türk müziği gibi tarzlarda enstrümanistlerin daha yumuşak kamışlarını kullanmalarından dolayı kullanımının daha uygun olduğunu düşünüyorum. Klasik müzik icrasında çok tercih edilmeyeceğini düşünüyorum”K7+ “Karbon fiber kamışların Saksafondaki etkilerini daha olumlu olduğunu düşünüyorum. Caz müziği için ideal olabilir”K17+
Hijyen	“Karbon yapım kamışların daha hijyenik olduğunu daha kolay temizlenir olduğunu düşünüyorum”K7+ “Uzun süreli kullanımının sakıncalı olduğunu ve bir kutunun açıldıktan belli süre sonra kullanılması gerektiğini düşünmüyorum. Aynı şekilde hastalık v.s gibi durumlardan sonra aynı kamışın dezenfekte edilmesi kamışı bozacağından atılmasını öneriyorum”K17 +
Kullanım kolaylığı	“Bence karbon kamışların yumuşaklığı yok. Sert olduğu için değişim açısından çok az fırsat sunuyorlar. Kamışlar ayrı ayrı kullanılabilir ve değiştirilebilir”K12+ “Bu kamışlar hiçbir şekilde nem ve hava şartlarından etkilenmiyorlar bu onların en çok tercih edilme sebebi”K30+

Katılımcıların 4’ü entonasyon açısından uygun bulunmadığını, karbon fiber kamışlarda, kargıya nazaran daha yapay bir ton ve sanatçıyla organik bağ kuramamasından ötürü açık bir kullanım spektrumu sunmadığını düşündüğünü belirtirken katılımcı sanatçılardan 1’nin ise karbon fiber kamışı çok fazla denemediğini, ancak üflediği kadarıyla daha keskin ton çıktığı görüşünde olduğunu belirtmiştir. Başka bir katılımcı ise dil tekniğinin daha kolay ve akıcı gitmesi ile rahat üflediği görüşündedir. Fakat uzun süreli kullanım konusunda katılımcılardan 2’si ise kamış üzerindeki teknik kazımaların önemini belirterek, her türlü nem oranına karşı aynı kalabilen kamışların olduğunu bilmenin öncelikle psikolojik açıdan rahatlık ve kişiye güven sağladığı düşüncesindedir. Kamışın diğer önemli bir özelliği olan hava koşullarından etkilenmemesi konusunda katılımcılardan 2 kişiden, 1 kişi ise anti bakteriyel olduğunu söylemiştir. Farklı türde müzik yapabilme imkanı açısından değerlendiren 3 katılımcı karbon fiber kamışların caz, folk, Türk müziğinde daha ideal düşüncesinde birleşmiştir. Katılımcıların 2’sinin, karbon yapım kamışların daha hijyenik, kullanım kolaylığı açısından görüş bildiren katılımcılardan 1’ine göre karbon kamışların yumuşaklığının olmadığını,

diğer katılımcının ise bu kamışların hiçbir şekilde nem ve hava şartlarından etkilenmediği kanaatine varmıştır. Diğer 2 katılımcı ise kullanım kolaylığı açısından daha çok tercih edildiği görüşünde birleşmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma, klarinet sanatçılarının kamış seçerken hangi noktaları dikkate almaları gerektiği, seçilen kamışların kullanılan klarinet modeli ile uyumu ve ortamı ile ayrıca çalınacak eserler üzerindeki etkisi hakkında örnek oluşturması açısından önem taşımaktadır. Yapılan araştırma sonucunda çalışmanın klarinet sanatçıları için yeni ve farklı bir boyut kazandırması düşünülmektedir. Çalışma verilerine göre kamışların önemi ve yapısal özelliklerinin karşılaştırılmasında karbon fiber kamış uzun süre dayanıklı, iklim koşullarından etkilenmeyen, yumuşak ses elde edilmesinden dolayı günlük çalışmalarda ekonomik ve özellikle küçük öğrenciler için daha dayanıklı, kırılmaya karşı uzun ömürlü olduğu için tercih edilebilir. Ancak orkestralarda ve solo performanslarda tamamen çalıcının tercihinine bağlı olduğundan genellikle organik kamış kullanılmaktadır. Karbon fiber kamış, iklim koşullarından etkilenmemesine rağmen organik kamışa göre ince seslerde problem yaşatabilmektedir.

Organik kamış ise ses kalitesi açısından gürlüğünün yüksek olması, tok ve dengeli bir ton elde edilmesi, dil, glisando, vibrato gibi tekniklerin kullanımında dördüncü oktav do sesine çıkılması daha kontrollüdür. Dördüncü oktavda bulunan si – do seslerinin daha rahat üflenmesi ve performansın güvenilir olması bakımından organik kamış daha fazla tercih edilmektedir. Ancak, ekonomik açıdan karbon fiber kamışa göre daha pahalıdır.

Organik klarinet kamışının yapımı ve üretimi boyunca sürekli olarak kamış zaman içinde evrimleşmiş ve günümüzdeki şeklini korumuştur. Akustik açıdan organik kamışın yapısı lifli özelliğe sahip olduğu için, ağızlıkla üflendiğinde istenilen doğal tınıyı verir. Ancak karbon fiber kamışın girintili çıkıntılı bir doğal yapıya sahip olmaması nedeniyle üflenen ses kayıp gitmektedir. Yapısal olarak organik kamışlar kesim ve kazıma işleminden geçmektedir. Karbon fiber kamışlar ise CNC tezgahında kalıplama yöntemi ile üretilmektedir.

Klarinet eğitimcisi, öğrencisi ve sanatçıların organik ve karbon fiber klarinet kamışlarının tercihinde seçici olması önemlidir. Çünkü, organik kamışın yapısal özelliğinden dolayı daha çok kapalı alanlarda

kullanıldığı için kamışlar arasında tercihte ilk sıradadır. Her ne kadar yapısal açıdan ham maddesinin yetiştirilmesinde etkili olan Arundo Donax bitkisinin belirli iklim koşullarında yetiştirilmesi, yapraklarından ayrılması, güneş altında tutulması ve en az 2 yıl saklanması kesilmesi, kazınması, işlenmesi aşamaları uzun bir zaman alsa da organik kamışın ürettiği ses ve entonasyon açısından, hammaddesi bükülebilir, uzun süre kullanımda ise kırılma, çatlama, yumuşama özelliği gösteren plastik malzemeler ile birlikte Akrilik, Reçine, Selüloz, Kevlar, Fiberglas, Karbon gibi kompozit endüstriyel olan karbon fiber kamışın, ürettiği sesin kayıp gitmesine rağmen dış mekan kullanımı için nadiren tercih edilmektedir.

Tüm bu bilgiler ışığında organik ve karbon fiber olarak üretilen klarinet kamışlarının tercihinde; öncelikle kullanılacak alan, hijyen, kırılma, bükülme ve yumuşama gibi özelliklerinin yanında ekonomik açıdan karşılaştırıldığında genellikle organik kamışların tercih edildiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Casadonte, D. J. (1995). “ The Clarinet Reed: an Introduction to its biology, chemistry, and physics” Doctor of Musical Arts in the School of Music The Ohio State University
https://etd.ohiolink.edu/!etd.send_file?accession=osu1487929230741742&disposition=inline (Erişim Tarihi: 10.10.2020)
- Danzi, O Reeds , <https://danzireeds.it/en/prodotto/clarinet-reeds-in-si-b-model-d1-box-10-pcs/> (Erişim Tarihi: 17.12.2020)
- Gamble, G.W.(1977). Synthetic Woodwind Reed,
<https://patentimages.storage.googleapis.com/0f/ee/59/dca2a6d4bdfb1a/US4014241.pdf> (Erişim Tarihi: 23.10.2020)
- Gingras, M. (2017). Clarinet Secrets 100 Performance Strategies for the Advanced Clarinetist, Second Edition, Rowman & Littlefield Ansiklopedi.
- Maccaferi, M.(1942). Reed Of Cane, Plastic, Or Any Other Material For Clarnets, Saxophones And Like Musical Instruments
<https://patentimages.storage.googleapis.com/55/1e/a9/5eb2d35d7dc8b5/US2287529.pdf> (Erişim Tarihi: 23.11.2020).

Modip- Museum of Design in Plastics (Maccaferi Miracle Plastic Reed)<https://www.modip.ac.uk/artefact/aibdc-007875> (Erişim Tarihi: 09.12.2020).

Önder, Ş. (2005). Klarinetin Tarihsel Gelişimi ve Orkestradaki Önemi (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar

Sonakın, E. Mine.(2000).Saint-Seans ve Poulenc`in klarinet sonatlarının, Weber`in Duo Concertant`ının, Schumann`ın Fantasy Pieces`inin klarinet edebiyatındaki yeri (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

<https://www.silversteinworks.com/product-tag/synthetic-reed/> (Erişim Tarihi:04.12.2021).

<http://www.bahcesel.net/forumsel/showthread.php?7686-Karg%C4%B1kam%C4%B1%C5%9F%C4%B1&langid=1> (Erişim Tarihi: 04.12.2021).